

VÀNIA

Després del rotund fracàs que obtingué l'estrena de *La Gavina* l'octubre de 1896, Txèkhov havia sentenciat: «Mai més escriuré o muntaré cap altra obra de teatre». I, malgrat tot, tres anys més tard havia escrit i tenia preparada per a l'escenari una nova obra. *Oncle Vània* anava a ser estrenada al Teatre Maly de Moscou, però en ser requerit perquè canviara el final del tercer acte, en el qual Vània dispara contra el Professor, el dramaturg rus decidí lliurar l'obra al Teatre de l'Art de Moscou per a la seua estrena. Aquesta es va produir el 26 d'octubre de 1899, sota la direcció de Stanislavski i Nemirovitx-Dantxenko. Olga Knipper, amb qui després es casaria, féu el paper d'Helena.

Passats un parell d'anys, el febrer de 1901, i després de la mala acollida que tingueren a San Petersburg les representacions d'*Oncle Vània* i *Les Tres Germanes*, Txèkhov insistí en la seua idea: «Personalment, m'estic acomiadant del teatre i ja no tornaré a escriure'n. Un pot escriure teatre a Alemanya, a Suècia, fins i tot a Espanya, però no a Rússia on els actors no són respectats, on són atacats brutalment, on no se'ls perdona ni l'èxit ni el fracàs». Amb aquesta perspectiva en ment i salvades les distàncies, la indiferència —institucional— de tants anys cap a l'escena valenciana, i en particular envers el treball dels actors, ens ha mogut a mamprendre el muntatge de *Vània*. Pensant en eixos actors tantes voltes desatesos, en el seu talent que simplement vol ser expressat, més que mai els hem confiat aquest *Vània*.

En altra ocasió diu Txèkhov: «Cal treballar, i la resta se'n pot anar al dimoni. Allò principal és que hem de ser; perquè sí, senzillament, som, totes les altres coses vindran d'afegit». Així, sense més, amb aquesta divisa, hem preparat la nostra proposta. Certament, *Oncle Vània*, com a obra mestra de la dramaturgia universal, és d'una riquesa inabastable i parla de moltes coses. Però una d'elles, que a nosaltres ens interpel·la directament, és del temps perdut, la vida que s'escola i les oportunitats que es perden gairebé sense adonar-nos-en. Fins que un dia potser ens n'adonem amb tota claredat, sense misericòrdia.

Vània, Maman, Sonia, el Doctor, Helena i el Professor: Vides secundàries... La intel·ligència i la comprensió de Txèkhov cap als seus personatges és admirable perquè

els estima sense límit i els observa amb metòdica ciència forense. Ens fa veure la vida quan troba paraules i quan no en troba. Ens mostra els vestigis d'allò no dit i d'allò no fet; d'allò somiat i allò desitjat que no s'ha esdevingut però que roman cisellat en el rostre i esculpit en el cos, que aflora en els gestos. El moviment silenciós de l'ànima. Amb el seu característic humor patètic, ens convida a parar esment d'una constel·lació d'homes i espectres d'homes, mentres fan i diuen. La comèdia humana. Fa sol. Plou portes endins.

Carles Alfaro

Director de l'espectacle